

Оксана КЛИМЕНКО,
ORCID 0000-0003-4821-8503
кандидатка історичних наук, доцентка,
завідувачка відділу наукових видань,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

Олена СОКУР,
ORCID 0000-0001-9861-3283
кандидатка наук із соціальних комунікацій,
завідувачка відділу науково-
методичної роботи,
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського

ОРГАНІЗАЦІЯ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БІБЛІОТЕКАРІВ НАУКОВИХ УСТАНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ: ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

УДК 001.32(477):02-05:37.018.45:611.46

Висвітлено заходи, організовані для мережі бібліотек наукових установ Національної академії наук України у першому півріччі 2021 р., проаналізовано переваги і недоліки організації навчання у дистанційному режимі.

Ключові слова: академічна бібліотека, дистанційне навчання, підвищення кваліфікації, Національна академія наук України, Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.

Карантин, який запроваджено в Україні з березня 2020 р. для запобігання поширенню інфекційного захворювання, викликаного коронавірусною інфекцією COVID-19, змусив переорієнтувати систему підвищення кваліфікації бібліотекарів наукових установ Національної академії наук України (далі НАН України) на новий формат – дистанційний, та започаткувати практичні кроки до формування нових інформаційно-комунікаційних компетентностей фахівців мережі.

Згідно “Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти”, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 08.09.2020 р. № 1115, “дистанційне навчання – організація з освітнього процесу (за дистанційною формою здобуття освіти або шляхом використання технологій дистанційного навчання в різних формах здобуття освіти) в умовах віддаленості один від одного його учасників та їх як правило опосередкованої взаємодії в освітньому середовищі, яке функціонує на базі сучасних освітніх, інформаційно-комунікаційних (цифрових) технологій”. У “Положенні про професійне навчання кадрів на виробництві”, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України та Міністерства освіти і науки України від 26.03.2001 р. № 127/151, регламентовано, що “підвищення кваліфікації керівних працівників та фахівців проводиться для вдосконалення знань, умінь та навиків за наявною спеціальністю, оволодіння функціональними обов’язками, основами менеджменту, маркетингу, вдосконалення навиків управління сучасним виробництвом, раціональної та ефективної організації праці тощо”.

Отже, ми трактуємо поняття “дистанційне підвищення кваліфікації” як форму навчання з використанням комп’ютерних і телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивну взаємодію учасників за допомогою різних навчальних заходів (семінар, лекція, вебінар, курс, консультація тощо).

У першому півріччі 2021 р. для мережі бібліотек НАН України Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського, яка є головним методичним центром, організовано два тематичних семінари, підготовлено лекцію, надано консультації, за допомогою е-пошти налагоджено інформування щодо заходів, які проходили на різних платформах, організовані іншими установами й організаціями.

Так, наприклад, учасники тематичного семінару “Сучасні тенденції виставкової діяльності бібліотек наукових установ Національної академії наук України”, який відбувся 2 березня, ознайомилися з перспективами запровадження електронних сервісів у бібліотеках мережі НАН України (<http://www.nbuv.gov.ua/node/5461>).

22 квітня для бібліотекарів мережі у межах підвищення кваліфікації проведено оглядову лекцію, мета котрої – ознайомлення з безкош-

товними навчальними курсами на вітчизняних освітніх платформах та огляд науково-комунікативних подій, які було заплановано провідними науковими бібліотеками України, іншими організаціями й установами (<http://www.nbuv.gov.ua/node/5512>).

16 червня відбувся тематичний семінар “Електронна виставка – нові можливості у цифрову епоху”, організований у змішаному форматі офлайнової та онлайнової зустрічі, на якому представлено технологію організації електронної виставки у науковій бібліотеці (<http://www.nbuv.gov.ua/node/5554>). Усі заходи проходили на платформі Zoom.

Отже, в умовах карантину для бібліотекарів мережі НАН України нами виокремлено такі переваги дистанційного підвищення кваліфікації:

- зручність (можливість приєднання до заходу з будь-якого гаджету – телефон, планшет, комп’ютер, ноутбук, який підключений до мережі Інтернет);
- актуальність (отримання професійно значущої інформації);
- оперативність (можливість негайного упровадження нових методичних розробок);
- модульність (подання матеріалу окремими функціонально завершеними темами);
- продуктивність (можливість перегляду інформації у зручний час);
- ефективність (одночасна участь у заході всієї мережі бібліотек наукових установ НАН України, у тому числі книгозбірень Львова, Харкова, Дніпра, Одеси та інших міст);
- інтерактивність (активне спілкування між бібліотекарами у вигляді дискусії, чату тощо, що значно посилює мотивацію до навчання, покращує розуміння та засвоєння матеріалу);
- набуття нових компетенцій, навичок і знань.

Серед недоліків організації дистанційного навчання бібліотекарів мережі НАН України у рамках підвищення кваліфікації виділимо такі:

- відсутність практичного досвіду та навичок у бібліотекарів щодо застосування цифрових технологій для дистанційного навчання;
- психологічні бар’єри (переважна більшість бібліотекарів – особи пенсійного та передпенсійного віку);
- цифрова нерівність (різний ступінь володіння інформаційно-комунікаційними технологіями);
- відсутність технічного обладнання для зв’язку.

Сьогодні у центрі уваги бібліотечної мережі НАН України є орієнтація на цифровізацію, розкриття і популяризація фондів бібліотек за допомогою дистанційних сервісів. Отже, щоб трансформувати недоліки дистанційного навчання в умовах карантину для бібліотек у нові можливості, потрібно моніторити результативні практики, обмінюватися досвідом, фіксувати і аналізувати проведені заходи задля створення якісного цифрового контенту з підвищення фахового рівня вітчизняних бібліотекарів.

Карантин обов’язково закінчиться, а професійний розвиток триватиме та потребуватиме гнучких та надійних моделей навчання, які дозвлятимуть безперервно адаптуватися до різних етапів суспільного розвитку. COVID-19 прискорив цифрові тенденції, створивши природний експеримент, в якому перевіряються та впроваджуються численні новації. Тож будемо і надалі працювати, застосовуючи уміння і навички, набуті під час дистанційної роботи, адже це суттєво підвищує доступність навчання та розширює територію нових можливостей для кожного.

ORGANIZATION OF QUALIFICATION DEVELOPMENT OF LIBRARIANS OF SCIENTIFIC INSTITUTIONS OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE IN QUARANTINE: ACHIEVEMENTS AND PROSPECTS

Oksana Klymenko,

ORCID 0000-0003-4821-8503

PhD (History), Associate Professor,

Head of the department of scientific publications,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

Olena Sokur,

ORCID 0000-0001-9861-3283,

PhD (Social Communications), Head of the department of scientific and methodical work,

V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine

The events organized for the network of libraries of scientific institutions of the National Academy of Sciences of Ukraine in the first half of 2021 are highlighted, the advantages and disadvantages of distance learning are analyzed.

Key words: *academic library, distance learning, advanced training, National Academy of Sciences of Ukraine, V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine.*